

Uspostavljanje politike radne migracije u zemljama porijekla i krajnjeg odredišta i međunarodna suradnja zemalja Zapadnog Balkana

- **Osobine radnih migracija u i iz naše zemlje (načini i manifestacije, odredišta i glavni pravci)**

Bosna i Hercegovina se nalazi na početku integracije u Evropsku uniju (EU) i politički odnos sa EU je definisan putem Procesu stabilizacije i pridruživanja EU, pa je potrebno donijeti odgovarajuće mjere i izmijeniti zakone iz oblasti tržišta rada i socijalne zaštite koji će biti usklađeni sa regulativom EU. Rezultati reforme tržišta rada će pokazati svoje rezultate u dugoročnom periodu.

Radno zakonodavstvo u BiH je u nadležnosti entiteta (Federacija BiH, Republika Srpska i Brčko Distrikt BiH) i usklađeno je sa konvencijama Međunarodne organizacije rada (MOR) i dosta liberalno, a na državnom nivou postoji legislativa za zaposlene državne službenike i zaposlenike koji rade u institucijama BiH.

Stvarna nezaposlenost je mnogo manja od evidentirane nezaposlenosti zbog prisustva crnog tržišta rada i fiktivnog prijavljivanja kod zavoda za zapošljavanje radi ostvarivanja prava na socijalno osiguranje. U BiH je evidentna mala mobilnost i fleksibilnost radne snage, kao i prisutnost crnog tržišta rada

Otvaranje radnih mjesta i preraspodjela poslova je mala (npr. u prethodnoj godini su odobreni projekti za zapošljavanje pripravnika visoke stručne spremae u RS i projekti u Brčko Distriktu BiH i Federaciji BiH).

Privatni sektor je mnogo dinamičniji u pogledu otvaranja novih radnih mjesta.

Prema podacima zavoda i službi za zapošljavanje u BiH sa avgustom 2008. godine na evidencijama nezaposlenih je evidentirano 484.653 nezaposlena radnika, i to u Federaciji BiH prijavljeno je 338.111 radnika, 133.827 u RS i 12.715 u Brčko Distriktu BiH.

Na inicijativu Ministarstva civilnih poslova BiH, Predsjedništvo BiH je donijelo odluke o pokretanju postupaka za vođenje pregovora radi zaključivanja sporazuma između Savjeta ministara BiH i vlada Hrvatske, Crne Gore, Slovenije, Srbije i Države Katar kojim bi se utvrdili uslovi i način zapošljavanja radnika BiH u navedenim državama. Potpisivanjem navedenih sporazuma obezbijedilo bi se podsticanje mobilnosti radne snage, veća zaposlenost u zemljama okruženja, izvršilo smanjenje rada na crno, spriječila diskriminacija državljana BiH u navedenim državama.

Agencija za rad i zapošljavanje BiH je potpisala sa Udruženjem poslodavaca zanatskih djelatnosti Slovenije, Zavodom za zapošljavanje Slovenije, te sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore, i sa Hrvatskim zavodom za zapošljavanje sporazume i protokole o međusobnoj saradnji, kojim je regulisano unapređenje rada službi, pružanje usluga poslodavcima i pružanje usluga nezaposlenim licima u potrazi za poslom.

- **Tekuće politike radnih migracija u našoj državi**

Programom Ministarstva civilnih poslova BiH u 2009. godini, planirana je izrada Nacrta Zakona o zapošljavanju i radu stranaca i migranata u BiH koji će biti usaglašen sa međunarodnim standardima rada i direktivama Evropske unije. Sada se u ovoj oblasti primjenjuju zakoni entiteta i Brčko Distrikta BiH, a kojima je utvrđena i nadležnosti organa za izdavanje radnih dozvola.

U maju 2008 godine donesen je na državnom nivou Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu kojim je regulisan postupak i uslovi boravka stranaca, te predviđeno utvrđivanje kvota za izdavanje radnih dozvola.

Na prijedlog Ministarstva civilnih poslova, i u saradnji sa entitetskim zavodima za zapošljavanje i Brčko Distrikta BiH, Savjet ministara BiH je donio odluku o utvrđivanju godišnje kvote radnih dozvola za zapošljavanje stranaca u BiH za 2009. godinu tako da za 2009. godinu ukupna kvota iznosi 2580 radnih dozvola od čega za Federaciju BiH -1.140; za Republiku Srpsku – 800; i za Brčko Distrikt BiH-640. Od navedenog broja 835 radnih dozvola odnosi se na novo zapošljavanje a ostale su za produžavanje izdatih radnih dozvola. U toku 2007. godine izdato je ukupno 2825 radnih dozvola, dok je u 2008. godini izdato 1517 radnih dozvola za strane državljane.

Agencija za rad i zapošljavanje BiH dostavlja Ministarstvu civilnih poslova BiH tromjesečni izvještaj o broju izdatih dozvola.

Takođe Agencija saraduje sa Svjetskom asocijacijom javnih službi za zapošljavanje (WAPES) čiji je član BiH od 2005. godine i preko ove agencije ostvarena je mogućnost pristupa izvornim informacijama i tokovima na svjetskom tržištu rada.

Na osnovu započete saradnje između agencija za zapošljavanje zemalja Jugoistočne Evrope, kao i inicijative za institucionalizaciju iste, u Sofiji je u oktobru 2006. godine održana Konferencija nacionalnih zavoda-agencija za rad i zapošljavanje zemalja Zapadnog Balkana na kojoj su učestvovali i predstavnici BiH, kojom prilikom su razmjenjena iskustva u oblasti zapošljavanja u kontekstu Evropske strategije zapošljavanja i potpisan Protokol o partnerstvu u cilju osnivanja „Balkanskog centra“.

U maju iste godine predstavnici BiH, Bugarske, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Rumunije, Srbije i Turske su potpisali „Smjernice o radu Centra javnih službi za zapošljavanje zemalja Jugoistočne Evrope“ i obavezale svoje zemlje na poštovanje konvencija MOR-a i Statuta Svjetske asocijacije javnih službi za zapošljavanje (WAPES).

U 2007. godini u BiH organizovan je Međunarodni sajam rada sa oko 40 učesnika, a organizovani su i međuregionalni sajmovi rada, gdje je izvršeno upoznavanje i razmjena podataka i oglašavanje slobodnih radnih mjesta u zemljama učesnicama i sklapanje ugovora o radu sa poslodavcima.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju koji je potpisan u julu 2008. godine predviđeno je da radnici BiH koji su zaposleni na teritoriji neke države članice EU ne smiju biti diskriminisani po bilo kom osnovu, kao i da se supružnicima i djeci naših državljana koji imaju državljanstvo pomenute zemlje omogući pristup tržištu rada. Takođe je Sporazumom predviđeno da se omogući sloboda pružanja usluga u drugoj državi članici EU bez obaveze stalnog nastanjenja u zemlji u kojoj se pruža usluga.

Najveći dio iseljenika iz BiH je raseljen u državama Evrope, Americi i Australiji, i uglavnom je motivisan potražnjom za poslom, iz ekonomskih i drugih razloga.

- **Institucije i organi odgovorni za radne migracije**

Radno zakonodavstvo u BiH je u nadležnosti Entiteta i Brčko Distrikta BiH, a koje je usklađeno sa konvencijama Međunarodne organizacije rada i odnosi se na:

- regulisanje načina i uslova zapošljavanja;
- ostvarivanje prava na rad i zaštitu na radu;
- osiguranje za slučaj nezaposlenosti, kao i prava nezaposlenih i uslovi za njihovo ostvarivanje i stručno osposobljavanje;
- donošenje i ostvarivanje programa zapošljavanja i posredovanje u zapošljavanju;
- informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja i drugi poslovi.

Na državnom nivou oblastima rada i zapošljavanja bave se Ministarstvo civilnih poslova BiH i Agencija za rad i zapošljavanje BiH.

U nadležnosti Ministarstva civilnih poslova BiH je:

- utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti i usklađivanje entitetskih tijela vlasti i definisanje strategije zapošljavanja na državnom nivou;
- priprema prijedloga bilateralnih ugovora;
- učešće na međudržavnim bilateralnim i multilateralnim razgovorima;
- učešće u pripremanju za usvajanje konvencija MOR-a;
- praćenje primjene ratifikovanih konvencija MOR-a i implementacija projekata MOR-a i IPA projekata;
- poslovi vezani za saradnju BiH na međunarodnom nivou sa Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM), Svjetskom bankom (WB), MOR, EU, i drugim međunarodnim organizacijama na polju rada i zapošljavanja, socijalne zaštite i penzija;
- davanje prijedloga za usvajanje godišnjih kvota za izdavanje radnih dozvola za zapošljavanje stranaca i drugi poslovi.

Agencija za rad i zapošljavanje u BiH obavlja:

- međunarodno predstavljanje i saradnju sa međunarodnim organizacijama i izvršava međunarodne obaveze iz oblasti rada i zapošljavanja;
- koordinira aktivnosti sa entitetskim vlastima i zavodima za zapošljavanje i Brčko Distriktom BiH;
- prikuplja informacije o ponudi i potrebama radne snage na međunarodnom tržištu rada i dostavlja informacije entitetskim zavodima;
- inicira sklapanje međunarodnih ugovora iz oblasti rada i zapošljavanja i prati njihovo sprovođenje kao i ostale poslove iz svoje nadležnosti.